

04 Σεπτεμβρίου 2011
www.geostrategy.gr

«Causus belli» από την Άγκυρα στο Ισραήλ και την Κύπρο;

Του Χρήστου Μηνάγια

Ενώ πλησιάζει η ημερομηνία έναρξης των γεωτρήσεων για εντοπισμό υδρογονανθράκων στον κυπριακό θαλάσσιο χώρο, ενδιαφέρον προκαλεί η αντίδραση της Άγκυρας δεδομένου ότι δημιουργείται ένα πεδίο σύγκρουσης στην Ανατολική Μεσόγειο που πιθανόν θα επηρεάσει άμεσα τη σταθερότητα της ευρύτερης περιοχής.

Η τουρκική πολιτική ηγεσία απειλεί με τορπιλισμό της επίλυσης του κυπριακού προβλήματος, την ουσιαστική ένταξη των κατεχομένων της βορείου Κύπρου στην Τουρκία και τη χρήση στρατιωτικών ελιγμών σε περίπτωση που η Κυπριακή Δημοκρατία προχωρήσει στις γεωτρήσεις. Ωστόσο, δημοσίευμα της τουρκικής εφημερίδος Milliyet/27-8-2011 με τίτλο: «Συμμαχία των Ελληνοκυπρίων εναντίον της Τουρκίας», παρουσιάζει κατά τη γνώμη μας μια ενδιαφέρουσα διάσταση μακριά από λεονταρισμούς και απειλές χρήσης βίας. Συγκεκριμένα ο δημοσιογράφος Semih Idiz αναγράφει τα εξής: *«Τα θέματα της εσωτερικής και εξωτερικής επικαιρότητας είναι τόσο πολλά που δεν βρίσκουμε χρόνο να ασχοληθούμε με την Κύπρο. Ωστόσο, για το ακόλουθο θέμα υπάρχουν εξελίξεις που θα προκαλέσουν πόνο στην Άγκυρα. Αυτή τη φορά το πρόβλημα θα αρχίσει με την έρευνα υδρογονανθράκων από το ελληνοκυπριακό τμήμα (σ.σ. εννοεί την Κυπριακή Δημοκρατία). Η Τουρκία είναι σε θέση να δώσει σκληρή απάντηση. Η Άγκυρα τονίζει ότι, πάνω απ' όλα και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, πρέπει να καθορισθούν οι οικονομικές ζώνες των χωρών της Μεσογείου. Όμως, και οι Τουρκοκύπριοι έχουν δικαιώματα στα αποθέματα των υδρογονανθράκων της περιοχής. Για το λόγο αυτό επισημαίνεται ότι δεν θα υπάρξει οποιαδήποτε αμέλεια. Ποία θα είναι η απάντηση στους Ελληνοκύπριους; Σύμφωνα με μερικούς θα πρέπει να τεθεί θέμα casus belli όπως και στο Αιγαίο. Σύμφωνα με άλλους θα πρέπει να επιχειρηθεί η αποτροπή της εταιρείας να διεξάγει την έρευνα, στα μέσα Σεπτεμβρίου, χρησιμοποιώντας στρατιωτικούς ελιγμούς. Επίσης, υπάρχουν και άλλοι που υποστηρίζουν ότι δεν θα πρέπει να γίνει καμία ενέργεια από τουρκικής πλευράς. Επειδή το ελληνοκυπριακό τμήμα εκτιμά ότι η Τουρκία θα αντιδράσει δυναμικά με στρατιωτικά μέσα, προσπαθεί*

να δημιουργήσει μια διεθνή συμμαχία εναντίον της Άγκυρας. Μάλιστα, αυτό άρχισε να κερδίζει σε διπλωματικό επίπεδο. Οι χώρες στις οποίες βασίζεται είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ρωσία και το Ισραήλ..... Ένα άλλο θέμα το οποίο δυσχεραίνει τη θέση της Τουρκίας είναι το εξής: Η Άγκυρα λέει ότι σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, το ελληνοκυπριακό τμήμα δεν θα μπορέσει να αρχίσει τις έρευνες (υδρογονανθράκων). Όμως, η Τουρκία δεν έχει υπογράψει τη διεθνή Συμφωνία για το Δίκαιο των Θαλασσών λόγω του προβλήματος που υπάρχει με την υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Επομένως οι Ελληνοκύπριοι χρησιμοποιούν αυτό (ως βασικό επιχείρημα)».

Σε συνέχεια του παραπάνω δημοσιεύματος κρίνεται σκόπιμο να τονισθεί ότι στις 18-8-2011, συνεδρίασε το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας (ΣΕΑ) στην Τουρκία και στην ανακοίνωση που εξεδόθη μετά τη συνεδρίαση, γνωστοποιήθηκε ότι τα θέματα που συζητήθηκαν ήταν το κουρδικό, το ΡΚΚ και οι εξελίξεις στο Ιράκ, τη Συρία, το Λίβανο και τη Σομαλία, χωρίς να γίνεται καμία αναφορά στην Κύπρο.

Σε παρόμοιες περιπτώσεις στο παρελθόν, οι τουρκικοί σχεδιασμοί για την εξασφάλιση των γεωπολιτικών τους συμφερόντων στηριζόταν κατά βάση είτε στην απόσπαση ευνοϊκών πολιτικών αποφάσεων από τις υπερδυνάμεις, είτε στην εξασφάλιση της ανοχή τους διότι τις περισσότερες φορές οι Τούρκοι δεν σεβόταν το διεθνές δίκαιο αμφισβητώντας τα δικαιώματα των αντιπάλων τους. Όμως, στην παρούσα περίπτωση τα πράγματα είναι εντελώς διαφορετικά: πρώτον διότι οι τουρκικοί ισχυρισμοί στερούνται σοβαρών νομικών ερεισμάτων και δεύτερον τα κέντρα αποφάσεων της Δύσης δεν προτίθενται προς το παρόν να υποστηρίξουν μια χώρα, όπως είναι η Τουρκία, η οποία αφενός τηρεί ίσες αποστάσεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Ρωσία, αφετέρου εφαρμόζει μια επιθετική πολιτική, ειδικά με το Ισραήλ, της οποίας ο κύριος στόχος είναι η περαιτέρω αναβάθμιση του περιφερειακού και εν γένει του παγκόσμιου προφίλ της.

Ραγδαία κλιμάκωση της έντασης στις τουρκο-ισραηλινές σχέσεις

Μετά τη δημοσιοποίηση της έκθεσης του ΟΗΕ για το Mavi Marmara, η οποία δεν ικανοποιεί τις απαιτήσεις της Άγκυρας, το τουρκικό υπουργείο Εξωτερικών στις 2-9-2011 εξέδωσε ανακοίνωση η οποία αναφέρει τα εξής: «Το Ισραήλ πριν από 15 μήνες περίπου, στις 31 Μαΐου 2010 πραγματοποίησε μια ένοπλη επίθεση στα διεθνή ύδατα της Μεσογείου σε ένα στολίσκο που μετέφερε ανθρωπιστική βοήθεια στη Γάζα και στο οποίο επέβαιναν εκατοντάδες άτομα από 32 χώρες. Κατά την επίθεση αυτή, στρατιωτικοί του Ισραήλ σκότωσαν 9 πολίτες, 8 Τούρκους και 1 Αμερικανό, τραυμάτισαν αρκετούς και οδήγησαν με τη βία το πλοίο με τους επιβάτες του στο Ισραήλ..... Κανένα κράτος δεν βρίσκεται υπεράνω των νόμων. Ο κόσμος πλέον αλλάζει..... Από την πρώτη στιγμή προδιαγράψαμε τη στάση μας

έναντι αυτής της παράνομης ενέργειας του Ισραήλ.... Τα μέτρα που αποφάσισε να λάβει η κυβέρνησή μας είναι τα εξής:

1. Οι διμερείς σχέσεις Τουρκίας-Ισραήλ θα υποβαθμισθούν σε επίπεδο Γραμματέα Β'. Όλο το προσωπικό που έχει βαθμό μεγαλύτερο του Γραμματέα Β' το αργότερο μέχρι την Τετάρτη (7-9-2011) θα επιστρέψει στις χώρες του.
2. Αναστάλθηκαν όλες οι στρατιωτικές συμφωνίες μεταξύ Τουρκίας και Ισραήλ.
3. Η Τουρκία ως μια χώρα που διαθέτει τις μεγαλύτερες ακτές στη Μεσόγειο θα λάβει κάθε είδους μέτρο που θεωρεί αναγκαίο/επιβεβλημένο για την ελευθερία ναυσιπλοΐας στην Ανατολική Μεσόγειο.
4. Η Τουρκία δεν αναγνωρίζει τον αποκλεισμό που εφαρμόζει το Ισραήλ στη Γάζα. Θα εξασφαλίσουμε να εξετασθεί στο Διεθνές Δικαστήριο ο αποκλεισμός που εφαρμόζει το Ισραήλ στη Γάζα από την 31-5-2010. Για το θέμα αυτό αναλαμβάνουμε πρωτοβουλίες για να κινητοποιηθεί ο ΟΗΕ.
5. Θα παρέχουμε κάθε αναγκαία υποστήριξη για να δικαιωθούν όλα τα θύματα, Τούρκοι και αλλοδαποί, της επίθεσης του Ισραήλ.

Εμείς ως Τουρκία κάθε φορά εκπροσωπούμε την έννοια της ειρήνης και όχι του πολέμου. Την έννοια της δικαιοσύνης και όχι της καταπίεσης και του καταναγκασμού. Η εξωτερική μας πολιτική στηρίζεται σε αυτή τη βασική αρχή. Στα πλαίσια αυτά, όπως υψώσαμε τη φωνή μας έναντι των σφαγών/γενοκτονιών στη Βοσνία και στο Κόσσοβο, έτσι αντιδράσαμε εναντίον των απάνθρωπων επιθέσεων του Ισραήλ που γίνονται στη Γάζα... Η Τουρκία κάθε φορά επέδειξε μια ειλικρινή και εποικοδομητική συμπεριφορά προκειμένου να αποτρέψει τις εξελίξεις που επηρεάζουν αρνητικά την περιφερειακή και παγκόσμια ειρήνη και σταθερότητα..... Στο σημείο που φθάσαμε, υπεύθυνη είναι η κυβέρνηση του Ισραήλ. Εφόσον η κυβέρνηση του Ισραήλ δεν προβεί στα απαιτούμενα βήματα, δεν υπάρχει περίπτωση επιστροφής από την παρούσα κατάσταση.»

Υπόψη, ότι η παραπάνω ανακοίνωση έγινε από το υπουργείο Εξωτερικών μιας χώρας που κατηγορείται για τις γενοκτονίες των Ποντίων, των Αρμενίων και του κουρδικού λαού. Υπόψη, ότι η παραπάνω ανακοίνωση έγινε από τη χώρα των ομαδικών τάφων και τη χώρα που χρησιμοποιεί χημικά όπλα εναντίον των ανταρτών της κουρδικής εξέγερσης που διεκδικούν τα ατομικά τους δικαιώματα, των οποίων η καταπάτηση είναι γνωστή σε όλο το δυτικό κόσμο. Υπόψη, ότι η παραπάνω ανακοίνωση έγινε από τη χώρα που βομβαρδίζει χωρίς άδεια τις περιοχές του βορείου Ιράκ, σκοτώνοντας μέσα σε 15 ημέρες 160-180 Κούρδους αντάρτες και καταστρέφοντας εσκεμμένα νεκροταφεία Κούρδων ανταρτών στις περιοχές Haftanin και Zar του βορείου Ιράκ, με αποτέλεσμα οι κάτοικοι των περιοχών αυτών να δηλώνουν ότι η ανικανότητα του τουρκικού στρατού δεν σέβεται ούτε τον νεκρό Κούρδο. Τέλος, η παραπάνω ανακοίνωση έγινε από τη χώρα που κατέχει παράνομα

το βόρειο τμήμα της Κύπρου, χωρίς να σέβεται τις αποφάσεις των διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών.

Για τους Τούρκους η έννοια της άμυνας και ασφάλειας δεν έχουν μόνο στρατιωτική διάσταση, αλλά ταυτόχρονα περιλαμβάνουν ένα πλαίσιο πολιτικών, οικονομικών, νομικών, κοινωνικών, ψυχολογικών, τεχνολογικών και γεωγραφικών παραγόντων οι οποίοι συνεχώς αξιολογούνται και επιδιώκεται η αναβάθμισή τους. Η Τουρκία, με την ποιοτική αναβάθμιση και αύξηση του πληθυσμού, την αναπτυσσόμενη οικονομική δύναμη η οποία διαθέτει ένα σημαντικό, διεθνώς, πυρήνα ανταγωνιστικών επιχειρήσεων, την νέα πολιτική και διοικητική δομή που βρίσκεται σε εξέλιξη και την αύξηση της μαχητικής ισχύος της χώρας με σύγχρονα οπλικά συστήματα, διαμορφώνει μια πολυδιάστατη απειλή η οποία επιβαρύνει έτι περαιτέρω το ήδη δυσμενές για την Ελλάδα ισοζύγιο ισχύος. Συνακόλουθα δε, επισημαίνεται ότι, όταν οι Τούρκοι αξιολογούν τα στοιχεία εθνικής ισχύος του αντιπάλου, δίδουν μεγαλύτερη βαρύτητα στην οικονομική ισχύ, ενώ κατά την αξιολόγηση της στρατιωτικής ισχύος δεν λαμβάνουν υπόψη μόνο τον αριθμό των οπλικών συστημάτων, αλλά την ποιότητά τους, τον εκσυγχρονισμό τους, τους πιθανούς στόχους που θα πλήξουν και τη χρησιμοποίησή τους από μια ηγεσία με επιρροή και αποφασιστικότητα. Ωστόσο, τα αδιέξοδα της πολιτικής του «στρατηγικού βάθους» του υπουργού Εξωτερικών Νταβούτογλου, η αναθεώρηση του Συντάγματος που θα αρχίσει τον επόμενο Οκτώβριο χωρίς να υπάρχει η εμπειρία για τη λειτουργία μιας τόσο σοβαρής δημοκρατικής διαδικασίας, η ρήξη του Ερντογάν με τους στρατηγούς και οι αδυναμίες των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων να αντιμετωπίσουν τους αντάρτες του ΡΚΚ και εν γένει της κουρδικής εξέγερσης αποτελούν παράγοντες οι οποίοι μειώνουν αισθητά την τουρκική εθνική ισχύ, επηρεάζοντας άμεσα το ισοζύγιό της με την Ελλάδα και την Κύπρο. Φυσικά, αυτό δεν θα πρέπει να στερεί από την ελληνική πλευρά το αίσθημα της εγρήγορσης, ειδικά το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, διότι δυστυχώς οι γείτονές μας έχουν αποδείξει στο παρελθόν ότι, παρά τα εσωτερικά τους προβλήματα, το εθνικιστικό τουρκο-ισλαμικό τους πνεύμα παραμένει αμετάβλητο και σταθερό.

Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί ιδιαίτερα ότι, η ενέργεια της Κυπριακής Δημοκρατίας για εξόρυξη υδρογονανθράκων στην Ανατολική Μεσόγειο, πέραν των οικονομικών και πολιτικών διαστάσεων που έχει, ανατρέπει τους τουρκικούς σχεδιασμούς αναφορικά με το κυπριακό και το Αιγαίο. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με στοιχεία που αποκαλύφθηκαν από τη δικαστική διαδικασία της υπόθεσης Εργκένεκοκ και των σχεδίων επιθετικής ενεργείας εναντίον της Ελλάδος στη Θράκη και στο Αιγαίο, οι Τούρκοι επιτελείς εκτιμούσαν ότι η Ελλάδα αρχικά θα επιζητούσε την επίλυση του κυπριακού προβλήματος και μετά θα προέβαινε στην επέκταση των χωρικών της υδάτων. Για το λόγο αυτό η τουρκική στρατηγική στηρίχθηκε στην άποψη ότι η

μη επίλυση του κυπριακού θα ισχυροποιούσε τη θέση της Άγκυρας δεδομένου ότι η Κύπρος θα παρέμενε ως «ενέχυρο» στα χέρια της Τουρκίας.

Τέλος, επειδή η τουρκική τακτική της επιβολής τετελεσμένων δεν μας είναι άγνωστη, η απουσία του θέματος της Κύπρου από την ανακοίνωση της συνεδρίασης του ΣΕΑ στις 18-8-2011, ειδικά σε μια τόσο κρίσιμη περίοδο, θα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής από την ελληνική πλευρά δεδομένου ότι δημιουργείται το εξής ερώτημα: Η Τουρκία δεν θα προβεί σε καμία ενέργεια και θα προσπαθήσει να υποβαθμίσει την κυπριακή πρωτοβουλία προβάλλοντας ιδιαίτερα την κλιμάκωση των σχέσεων της με το Ισραήλ ή θα προβεί σε κάποια ενέργεια αιφνιδιασμού της ελληνικής και ελληνοκυπριακής πλευράς;

(Ο Χρήστος Μηνάγιας είναι συγγραφέας του βιβλίου «Η γεωπολιτική στρατηγική και η στρατιωτική ισχύς της Τουρκίας» που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Τουρίκη. Πρόκειται για μια εμπειριστατωμένη μελέτη η οποία βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε πρωτογενείς τουρκικές πηγές και μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένας χρήσιμος οδηγός για το είδος της απειλής που συνιστούν οι τουρκικές ένοπλες δυνάμεις και τις επιδιώξεις της εξωτερικής πολιτικής της Άγκυρας υπό το μανδύα του νεο-οθωμανισμού. Επίσης, είναι τακτικός αρθρογράφος επί θεμάτων Τουρκίας στην ιστοσελίδα www.geostrategy.gr)